

Çağdaş Bir İşadamı, Aydın Bir İnsan: Üzeyir Garih

Can Kıracı

ÜZEYİR GARIH, TÜRK iş âleminin öncü ve aydın kişilerinden birisiydi. Akranları ve meslektaşlarıyla olduğu kadar genç kuşakla da çok başarılı bir iletişim kurmuştu. Yazılılarıyla, konferanslarıyla ve açık oturumlarla katılımlarıyla kamuoyu önüne çıkar, toplumun her kesimine umut vermeyi görev sayardı. Fırsat eşitliği sayesinde, gençlerin, Vehbi Koç, Sakıp Sabancı, Nejat Eczacıbaşı ve hatta bir Üzeyir Garih olabileceklerini savunurdu.

Hayattan koparıldığı 2001 yılının 25 Ağustos'unda 72 yaşına merdiven dayamış olan Üzeyir Garih, ömrünün 45 yılını kendisine 'Ağabeyim' diye hitap ettiği İshak Alaton ile ortak olarak yaşamış; Türkiye'de alışılmadık dışında ortaklık kuranların da başarıya ulaşabileceklerini kanıtlanmış bir iş dünyası lideriydi.

Hızla büyüyen Alarko Topluluğu'nda, içte ve dışta çok sayıda kişi ile tanışmış, stresli ve bazen de heyecanlı toplantılar ortamında yaşamış, ama kimse ile kişisel bir kavgası olmamıştı. "Kimseye kırdığımı, kimse ile darıldığımı hatırlamıyorum" diyen Üzeyir Garih'in, yaşamdan böylesine anlamsız ve acımasız bir şekilde koparılıp alınmasından hepimiz şaşkınız.

"Şans, insanların öngörmediği hâdiselere verdikleri isimdir. Ne kadar çok bilginiz varsa, şansa kalacak pay o kadar az olur" diyen aydın insan Üzeyir Garih'in kaderinde böyle bir şanssızlığın bulunmasına isyan etmemek elde değil.

Üzeyir Garih, hocası Profesör François Duscio'dan çok şeyler öğrendiğini vurgularken, o günlerin heyecanını yaşadığını da belli ederek şöyle konuşurdu:

"Konulara mühendisçe yaklaşma, mühendisçe fikir üretme, teknik problemlere basit, pratik ve ucuz çözümler arama ve bulma metotlarını hep bu saygın hocamdan öğrendim. Mühendisliğin bir düşünce süreci olduğunu algıladım. Fikrin düşünceden felsefeye, felsefeden bilime, bilimden teknolojiye ve teknoloji ile ticari şekle dönüştürme mesleği olan mühendisliğe doğru bir evrim geçirdiğini anladım. Bilgi-dürüstlük-iyi ilişkiler üçlüsünün, parasız bir mühendis için en kıymetli sermaye olduğunu özümsem."

Üzeyir Garih gençlerle yaptığı konuşmalarda kendisine, "Patronluk Mesleği"ni seçtiğini söylerdi! Ona göre, insanlar "Yönetici" ile "Patron"u karıştırıyorlardı. Halbuki patronluk da bir meslekti!

Patronluğun çok önemli bir iş olduğunu, patronun yöneticiden çok farklı bir konumda bulunduğunu, patronun yöneticinin yapacaklarını onaylayan bir kimse olması gerektiğini ve servetlerinin bekçileri olduklarını çevresine ve çocuklarına öğretmeye çalışıyordu. "Patron, aynı zamanda liderdir. Lider olmak için de o kişiye sevgi ve saygı duyulmalıdır. Lider, güvenilir, sağduyulu ve bilgili olmalıdır. Liderlik vasfı genellikle doğuştan gelir, yöneticilik ise daha sonra öğrenilir" diyordu.

Garih'e göre; "İnsan" denen varlık her şeye hakim olmak ister! İnsanın bu doğasını başka yöne çevirmek mümkün değildir. Başarının göstergesi olduğu için para kazanmak isteyenler çoğunluktadır. Kendini gösterme, kanıtla-

ma, başkalarının bunu bilmesini isteme, insanların bilinç altına yerleşmiş tutkularıdır. Üzeyir Garih; "Başarı, insana has bir şeydir ama kendi içinde saklı kalırsa bir anlamı yoktur. Başarı, toplum tarafından gözlendiği zaman bir şey ifade etmektedir" diye düşünenlerdendi. Bunun için de, O, bütün konuşmalarında, gençlere "başarıyı" anlatmayı ve anlamalarını sağlamayı görev sayıyordu.

Üzeyir Garih'in fikri bir tutkusu da; Türkiye'de, birlik ve dirlik içinde yaşamak, insanlar arasındaki ayrımcılığı ortadan kaldırmaktı: "Her insanın kendi ırkını, dinini açıkça söylemekten gurur duymasını temin edecek bir ortam yaratmalıyız" diyordu ve ekliyordu: "Atatürk; 'Ne mutlu Türküm diyene' demiştir. 'Ne mutlu Türk doğana, Türk olana' dememiştir. Demek ki, Türk milliyetçiliğini güçlendirmek istiyorsak, Amerika'da olduğu gibi 'Ben Museviyim arkadaş, fakat Türküm ben' diyebilmiyim. Bana bu duygunun hazzını tattırmanız lâzım!"

Son yıllarda Garih'i endişelendiren en önemli konu, gelir dağılımında bozulan dengelerdi. Zenginle fakir arasındaki farkın büyümesini her bakımdan tehlikeli buluyordu. "Komünizmin fakirlikle eşanlı olduğu anlaşılmıştır. Ancak, komünizm ile sosyal devlet kavramlarını karıştırmamanın gerekli olduğunu hatırlatmak isterim. Ben, kuvvetli bir sosyal devlet düzeninden yanayım. Herkesin, kendi yeteneklerine göre, girişimci olması ve para kazanması lâzım diye düşünürüm. Kârlılığı devlete ödenecek verginin kaynağı olarak kabul ettiğim için para kazanmaya çok önem veriyorum. Devletin görevi de topladığı vergileri, toplumun yararına olan alanlara yönlendirmesidir. Bilmiyoruz ki, devletin parası yoktur, para millete aittir" diyordu.

İşte, böyle ilkeli gerçek bir ADAM'dı Üzeyir Garih. Türk iş dünyası, onun yerini dolduracak yeni Üzeyir Garih'lere muhtaçtır.

Anısı önünde saygıyla ayağa kalkalım. PE

Can Kıracı, Koç Topluluğu İdare Meclisi başkan vekilidir.